

UČNI NAČRT

Učni predmet	Razred	Smer	Tedensko št. ur
Slovenski jezik in književnost	2.	KB	4

OPREDELITEV PREDMETA

SPLOŠNI CILJI, VLOGA IN SPECIFIČNE KOMPETENCE

Pričujoči posodobljeni Učni načrt za predmet slovenski jezik in književnost DIZ Jožef Stefan v Trstu izhaja iz učnega načrta za književnost, napisanega na DIZ Jožef Stefan po smernicah italijanskega ministrstva za šolstvo in učnih načrtih za slovenščino na srednjih šolah v Sloveniji že v šolskem letu 2015/2016, in iz učnega načrta za slovenski jezik avtorice dr. Sonje Starc s Pedagoške fakultete UP v Kopru, ki ga je DIZ Jožef Stefan izdal leta 2017.¹ Posodobljen pa je v skladu z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje iz leta 2018 in Agendo za trajnostni razvoj 2030 iz leta 2015.

Splošni cilj predmeta slovenski jezik in književnost je razvijanje **kompetence pismenosti**, tj. sposobnosti uspešnega ustnega in pisnega sporazumevanja v slovenskem (knjižnem) jeziku v različnih sporazumevalnih okoliščinah, iskanja, zbiranja, obdelave in kritične presoje raznih pisnih, zvočnih in vizualnih informacij ter sprejemanja, tvorjenja in vrednotenja različnih umetnostnih in neumetnostnih ter večkodnih (iz besednega in nebesednega koda) besedil.

Pri tem predmetu se pri dijakinjah in dijakih krepi **zavest o vlogi in pomenu slovenskega jezika v šoli** (kot predmeta in učnega jezika pri večini predmetov), **v družbi** (kot jezika slovenske manjšine in jezika okolja v Italiji, kot državnega in uradnega jezika v Sloveniji oz. znotraj institucij

¹ Starc, Sonja, 2017: Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. Strani, Primož (ur.): *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan* (str. 51-85). Trst: DIZ Jožef Stefan.

EU), v **osebnem** (kot materinščine oz. prvega jezika ali drugega ali tujega jezika) in **poklicnem življenju** ter pri **ohranjanju slovenske narodne in jezikovne identitete v zamejstvu**. Ob učenju drugih jezikov skupnega jezikovnega področja (italijanščine in angleščine) dijakinje in dijaki razvijajo **kompetenco večjezičnosti**, zanimanje za različne jezike in kulture in medkulturno sporazumevanje in povezovanje.

Skladno z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje se razvijajo še **digitalna, osebna, družbena in učna, državljanska in podjetnostna kompetenca ter kulturna zavest in izražanje**, skladno z Agendo 2030 pa **zavest o pomenu prizadevanja posameznika in družbe za trajnostni razvoj sveta**.

Predmetu slovenski jezik in književnost je v predmetniku dodeljenih 660 ur pouka (letno 132 ur, tedensko 4 ure), od teh je polovica ur namenjenih jezikovnemu, polovica književnemu pouku.

PRVI BIENIJ

V prvem bieniju dijakinje in dijaki pri **jezikovnem pouku**, ki temelji na *komunikacijski metodi poučevanja jezikov*, uzaveščajo procese in vrste sporazumevanja, izbiro teme, semiotkega koda, prenosnika, besedišča in slovničnih struktur glede na okoliščine in namen komunikacije ter bistvene lastnosti in povezovalne elemente besedila, kot jih pojmuje *sistemska-funkcijska slovnica*. Spoznavajo in ustrezno uporabljajo jezikovni sistem (pomen besed, glasoslovje in besedne vrste). Zgodovinski razvoj slovenskega knjižnega jezika spoznavajo ob ustreznih besedilih v povezavi s poukom književnosti. Jezikovni pouk se izvaja tudi s *primerjanjem različnih jezikov* (zlasti slovenskega in italijanskega), ugotavljanjem podobnosti in razlik ter odpravljanjem jezikovnih interferenc.

Pri **književnem pouku** se dijakinje in dijaki ob obravnavi književnih besedil postopoma seznanjajo s temeljnimi pojmi literarne teorije in literarnega branja ter s književnimi in drugimi umetnostnimi dosežki slovenskega naroda in drugih narodov in kultur od antike do baroka.

Tematski in žanrski sklopi (ob navedenih profesor/ica lahko oblikuje tudi druge tematske sklope) razvijajo pri dijakinjah in dijakih pozitivni odnos do branja, zmožnost primerjanja, vrednotenja in povezovanja literarnih besedil z lastno bralno in osebno izkušnjo ter družbeno problematiko, *literarnozgodovinski sklopi* pa krepijo zavest o kulturnozgodovinskem in narodnostnem pomenu starejše slovenske književnosti in književnosti drugih narodov. Književni pouk se uresničuje tudi v povezavi z jezikovnim poukom.

Književna besedila, ki se v pričujočem UN navajajo ob določenih avtorjih in medpredmetnih povezavah, so izbirna. Profesor/ica jih odbira glede na predznanje, zanimanja in bralno zmožnost dijakinj in dijakov, po lastnem bralnem okusu pa lahko izbere tudi nova besedila.

UČNE OBLIKE IN METODE

Pri uresničevanju učno-vzgojnega procesa se glede na cilje in vsebine ter recepcijsko zmožnost in zanimanja dijakov uporabljajo naslednje učne oblike: individualno učno obliko, delo v dvojicah in delo v skupinah, frontalni pouk ter metode: razlago, referat, razgovor, razpravo, delo z

učbenikom, metodo opazovanja, zaznavanja, občutenja, metodo viharjenja možganov, metodo dela s slikami, fotografijami, zemljevidi, metodo ekskurzije, študijo primera, igro vlog, okroglo mizo, projektno delo in druge oblike in metode dela.

DIDAKTIČNI SKLOPI	CILJI	VSEBINE	ČAS IZVAJANJA	MEDPREDMETNE POVEZAVE
I. KNJIŽEVNOST				
1. STAREJŠA KNJIŽEVNOST – PRASLOVENSKA DOBA IN SREDNJI VEK²	<p>Ob branju književnih besedil spoznavanje ljudskih začetkov slovenske književnosti in izjemne pomembnosti prvega slovanskega in slovenskega zapisa</p> <p>Aktualizacija del iz starejše književnosti</p> <p>Spoznavanje izbranih besedil in motivov v glasbeni, likovni in filmski realizaciji</p>	<p>Praslovenska doba³ Ljudsko slovstvo</p> <p>Srednjeveška književnost v Evropi in na Slovenskem</p> <p>Viteški roman Tristan in Izolda</p> <p>Brižinski spomeniki in drugi zgodnji rokopisi</p>	Prvo dvomesečje	Zgodovina Zgodnji srednji vek Naselitev Slovanov: Samova plemenska zveza (tretje dvomesečje)
2. STAREJŠA KNJIŽEVNOST – (EVROPSKA) RENESANSA	<p>Ob branju književnih besedil spoznavanje evropske renesančne umetnosti in</p>	<p>Evropska renesančna književnost William Shakespeare: Romeo in</p>	Drugo dvomesečje	Angleščina What's a story! William Shakespeare

² Tematski in literarnozgodovinski sklopi so povzeti po: Hedžet Krkač, Mira idr., 2010: Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Katalog znanja. Slovenščina.

³ Vsebine v krepkem tisku so temeljne.

	<p>vzrokov za literarni zastoj na Slovenskem</p> <p>Aktualizacija del iz starejše književnosti</p>	<p>Julija Miguel de Cervantes Saavedra: Veleumni plemič Don Kihot iz Manče</p> <p>Ključni dosežki renesanse v likovni umetnosti in znanosti</p>		<p>Romeo and Juliet, Sonnet 18 and 130 (drugo dvomesečje)</p> <p>Italijanski jezik in književnost</p> <p>Književna vzgoja</p> <p>Il testo teatrale (drugo štirimesečje)</p>
<p>3. STAREJŠA KNJIŽEVNOST – REFORMACIJA IN PROTIREFORMACIJA</p>	<p>Ob branju književnih besedil spoznavanje pomena slovenske reformacije na področju razvoja slovenskega jezika in oblikovanja čuta nacionalne pripadnosti</p> <p>Aktualizacija del iz starejše književnosti</p>	<p>Slovenska protestantska književnost</p> <p>Primož Trubar Proti zidavi cerkva</p> <p>Jurij Dalmatin</p> <p>Adam Bohorič</p> <p>Protireformacija</p> <p>Obdobje zastoja v slovenski književnosti</p>	<p>Tretje dvomesečje</p>	
<p>4. STAREJŠA KNJIŽEVNOST – BAROK</p>	<p>Ob branju književnih besedil spoznavanje pomena baroka v slovenskih literarnih in likovnih stvaritvah</p> <p>Aktualizacija del iz starejše književnosti</p>	<p>Barok v slovenski književnosti in likovni umetnosti</p> <p>Janez Vajkard Valvasor</p> <p>Janez Svetokriški</p> <p>Dvojezični slovar Alasie da</p>	<p>Četrto dvomesečje</p>	

	<p>Spoznavanje zgodovinskih okoliščin in kulturnih dosežkov v Evropi in na Slovenskem v času baroka</p>	<p>Sommaripa</p> <p>Slovenska plemiška pisma iz 17. stoletja Raba slovenskega jezika med Slovenci na Tržaškem in začetki spreminjanja njihovega družbenega položaja</p> <p>Slovensko-italijanski kulturni stiki v 17. stoletju Oče Romuald/Lovrenc Marušič: Škofjeloški pasijon Barok v glasbi in likovni umetnosti Francoski klasicizem</p>		
II. JEZIK				
1. JEZIKOVNI SISTEM C) BESEDNE VRSTE⁴	<p>Poznavanje in ustrezno uporabljanje besednih vrst in smiselne uvrščenosti besed vanje</p> <p>Morfemske zgradbe besed, osnovne zgradbe morfema in različnih vrst Prepoznavanje različnih</p>	<p>C) Razvrščenost besed v skupine, glede na pomen: besedne vrste Polnopomenske – nepolnopomenske; pregibne – nepregibne (spremembe morfemov) besede Morfem, vrste (predpone, koren, medpone, pripone, končnice, prosti morfem,</p>	Prvo dvomesečje	Italijanski jezik in književnost Angleščina Primerjava slovenskega jezika z italijanskim in angleškim Ugotavljanje oblikoslovnih podobnosti in razlik v vseh treh jezikih (npr. raba pridevniškega zaimka moj/svoj, izražanje trajanja glagolskega dejanja v slovenskem (glagolski vid),

⁴ Jezikovni sklopi so v celoti povzeti po: **Starc, Sonja, 2017: Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. Strani, Primož (ur.): Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan (str. 51-85). Trst: DIZ Jožef Stefan.**

	značilnosti besednih vrst, razvrščanje po lastnostih Dosledno upoštevanje kriterijev pri razvrščanju	osnova) Opazovanje besed pri pregibanju in ugotavljanje posebnosti		italijanskem in angleškem jeziku Razlike pri glagolski vezavi
Č) PREGIBNE BESEDNE VRSTE – SAMOSTALNIK	Ozaveščanje lastnosti samostalnika (vrste glede na pomen, oblikoslovne kategorije, skladijsko vlogo) in njegovega zapisa, pridobivanje pravopisnih zmožnosti (pravopis: velika – mala začetnica, premene osnov – samoglasniška redukcija, premene končnic)	Č) Samostalnik. Pomen; spol, sklanjatev, sklon, število, posebnosti: premene osnov, končnic Pravopis (velika – mala začetnica; ob premenah osnov – samoglasniška redukcija)		
D) POSAMOSTALJENI PRIDEVNIK, SAMOSTALNIŠKI ZAIMEK, ŠTEVNIK	Uzaveščanje o drugih besednih vrstah, ki se obnašajo kot samostalnik, poznavanje vzrokov za njihovo uvrščanje v samostalniško besedo	D) Posamostaljeni pridevnik, samostalniški zaimek, števnik		

E) PRIDEVNIK	Uzaveščanje značilnosti in rabe pridevnika, napačnih prevodov iz angleščine (kalki tipa: trim steza, fitnes center)	E) Pridevnik Vrste, pregibnost (sklanjanje, stopnjevanje, določnost – nedoločnost); vloga pridevnika v skladenjskih razmerjih: ujemanje s samostalnikom (levi prilastek) dopolnjevanje glagolskega pomena (povedkovo določilo/prilastek), posamostajeni pridevnik Pridevniški zaimek	Drugo dvomesečje.	
F) GLAGOL	Uzaveščanje značilnosti in rabe glagola, njegovih oblik: osebnih – neosebnih (deležnikov, glagolnikov (vloga samostalniške besede)); kategorij: osebe, števila, spola; časa, vida, naklona, povezovanja glagolov v stavke in polstavke, raba vejice; razlike med pojmi glagolski čas in oblikami za izražanje glagolskega časa, vloge glagolskega vida primerjalno z italijanščino; vloge glagolskega naklona in načina	F) Glagol Pomen glagola in njegova vloga pri oblikovanju besedilnega pomena; pregibnost: kategorija osebe, števila, spola; osebne – neosebne glagolske oblike in njihova vloga (stavki, polstavki; raba vejice); glagolski čas, glagolske oblike za izražanje časa; glagolski vid in njegova vloga; glagolski naklon in njegovo izražanje pomena; glagolski način	Tretje dvomesečje	
G) GLAGOLI – PERFORMATIVI	Uzaveščanje moči glagola pri oblikovanju besedilnih vrst, npr.	G) Glagoli – performativi v 1. osebi ednine/množine, ki		

	<p>vabil, voščil, čestitk, opravičil, razglasov, ugovorov, pritožb, ponudb</p> <p>Uzaveščanje besedilnih vrst, ki se razvijejo glede na kulturno okolje in na jezikovne izbire: slovnice in besedišča</p>	<p>hkrati z izgovorom/zapisom opravijo tudi glagolsko dejanje, kot osnovni označevalci besedilne vrste: vabila, voščila, čestitke, opravičila, ugovora, pritožbe, ponudbe, razglasa in drugih protokolarnih dejavnosti: (vabim, voščim, opravičujem (se), ugovarjam, pritožujem se, ponujam; razglašam, krstim ...)</p>		
<p>H) PRIPOVEDOVANJE – PRIPOVED; POROČANJE – POROČILO (TEHNIČNO); OPISOVANJE – OPIS, OGLAŠEVANJE – OGLASI, REKLAME</p>		<p>H) Pripovedovanje (pripoved): tipične jezikovne značilnosti (izbira besedišča, slovničnih struktur: gl. čas, dramatični sedanjik); poročanje (izbira besedišča, slovničnih struktur: gl. čas, poročani govor; avtorjev odnos do upovedenega in naslovnika), vrste poročanja (tehnično, publicistično, znanstveno); opisovanje (izbira besedišča, slovničnih struktur: gl. čas); oglaševanje: vrste, reklame (značilnosti zgradbe besedila)</p>		

<p>I) NEPREGIBNE BESEDNE VRSTE</p>	<p>Uzaveščanje oblikoslovnih značilnosti nepregibnih besednih vrst (prislova, predloga, vezniške besede, medmeta, členka), njihove vloge v povezavi z drugimi besedami: v besednih zvezah, stavkih, povedih Poudarek na vlogi členka v besedilu</p>	<p>I) Prislov: vrste, vloga prislova v samostalniški besedni zvezi (desni prilastek), pridevniški besedni zvezi (levi prilastek), prislovni besedni zvezi (jedro); v stavku/povedi (prislovna določila) Predlog: predložne zveze, njihova vloga v besednih zvezah, stavku/povedi. Vezniške besede: vloga, pisanje zloženih veznikov, vejice Medmet: pomen, vloga, raba (onomatopoetsko sredstvo) Členek: kaj izraža, vloga v besedilu (povezati s poglavjem o kohezivnih sredstvih v besedilu)</p>	<p>Četrto dvomesečje</p>	<p>Italijanski jezik in književnost Primerjava slovenskega jezika z italijanskim</p>
<p>2. ZGODOVINA SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA</p>	<p>Spoznavanje zgodovine slovenskega knjižnega jezika v povezavi s poukom književnosti.</p>	<p>Slovenščina Brižinskih spomenikov</p> <p>Nastajanje slovenskega knjižnega jezika v času reformacije Trubarjev in Dalmatinov jezik Bohoričeva slovnica</p> <p>Slovenski jezik v baroku, Svetokriški</p>		<p>Državlјanska vzgoja Državne, narodnostne in jezikovne meje (slovenska narodna skupnost v Italiji) Prvi, drugi in tuji jezik Uradni in državni jezik (četrto dvomesečje)</p>

		Slovenščina v 17. stoletju na Tržaškem: slovenska plemiška pisma, slovensko-italijanski slovar Alasie da Sommaripa		
--	--	---	--	--

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

MINIMALNI STANDARDI ZNANJA, SPRETNOSTI IN VEŠČIN

Ob zaključku 2. letnika dijak/inja pri:

a) književnem pouku:

- pozna značilnosti in literarne vrste evropske in slovenske srednjeveške književnosti, viteški roman in Brižinske spomenike;
- pozna avtorje in izbrana besedila iz obdobja evropske renesančne književnosti;
- pozna značilnosti in pomen slovenske protestantske književnosti;
- zna primerno umestiti in vrednotiti Trubarjevo, Dalmatinovo in Bohoričevo delo;
- pozna pomen J. V. Valvasorja, slovenskih plemiških pisem 17. stoletja in dvojezičnega slovarja A. da Sommaripa;

b) jezikovnem pouku:

- pozna kriterije pri razvrščanju besednih vrst in njihove značilnosti;
- zna razčleniti morfemsko zgradbo besed in pozna vrste morfemov;
- pozna oblikoslovne lastnosti in skladenjsko vlogo pregibnih besednih vrst (samostalnika);
- prepozna v besedilu posamostaljeni pridevnik, samostalniški zaimек, števnik in ugotovi njihovo obnašanje in vlogo;
- zna pravilno uporabljati veliko in malo začetnico pri samostalniku;
- pozna vrste pridevnika in ga zna pregibati in stopnjevati;
- pozna vlogo pridevnika v skladenjskih razmerjih (ujemanje s samostalnikom (levi prilastek), dopolnjevanje glagolskega pomena

- (povedkovo določilo/prilastek), posamostaljeni pridevnik);
- pozna pomen in vlogo glagola pri oblikovanju besedilnega pomena;
 - zna uporabljati glagolske oblike za izražanje časa, naklona in načina;
 - prepozna vlogo glagolskega vida v besedilu in pozna načine njegovega tvorjenja;
 - pozna moč glagola kot osnovnega označevalca besedilnih vrst (vabila, voščila, čestitke, opravičila, ugovora, pritožbe, ponudbe, razglasa);
 - s pomočjo komunikacijske sheme predvidi stalno strukturo (zgradbo) besedilnih vrst (naslova sporočevalca in naslovnika, naslov besedilne vrste, uporabo glagola, zapis vsebine, kraj in čas, pozdrav, podpis glede na namen, okoliščine, izbiro jezika, kanala, medija);
 - pri obravnavi avtentičnih besedil uzavesti tipično izbiro besedišča in slovničnih struktur pri pripovedovanju, poročanju, opisovanju, oglaševanju in zna tvoriti ustrezna besedila (pripoved, poročilo (publicistično/tehnično), opis, oglas, reklamo);
 - pozna značilnosti in vlogo nepregibnih besednih vrst (prislova, predloga, vezniške besede, medmeta in členka) v BZ, stavkih, povedih;
 - poudari vlogo členka in drugih nepregibnih besednih vrst v besedilu (vse to poveže s poglavjem o kohezivnih sredstvih v besedilu);
 - pozna v glavnih obrisih razvoj slovenskega knjižnega jezika od Brižinskih spomenikov do 17. stoletja.

VIRI

- *Decreto del Presidente della Repubblica 15 marzo 2010. Regolamento recante norme per il riordino degli Istituti tecnici.* Pridobljeno s <https://www.gazzettaufficiale.it/gunewsletter/dettaglio.jsp?service=1&datagu=2010-06-15&task=dettaglio&numgu=137&redaz=010G0110&tmstp=1276687571279>
- *Istituti tecnici. Linee guida per il passaggio al nuovo ordinamento.* Pridobljeno s https://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/nuovi_tecnici/INDIC/ LINEE GUIDA TECNICI .pdf
- *Settore tecnologico. Secondo biennio e quinto anno. Area di istruzione generale.* Supplemento ordinario n. 60 alla Gazzetta Ufficiale. 30. 3. 2012. Allegato A.2 Pridobljeno s https://www.gazzettaufficiale.it/do/atto/serie_generale/caricaPdf?cdimg=12A0329000100010110004&dgu=2012-03-30&art.dataPubblicazioneGazzetta=2012-03-30&art.codiceRedazionale=12A03290&art.num=1&art.tiposerie=SG
- Hedžet Krkač, Mira idr. 2010: *Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Katalog znanja. Slovenščina.* Pridobljeno s <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/Ssi/KZ-IK/katalog.htm>
- Poznanovič Jezeršek, Mojca idr., 2008: *Učni načrt. Slovenščina [Elektronski vir]: gimnazija : splošna, klasična, strokovna gimnazija.* Ljubljana: MŠŠ : ZRSŠ Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimn.pdf
- Strani, Primož (ur.), 2017: *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan.* Trst: DIZ Jožef Stefan.
- *Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. OZN 2015.* Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf

- *Priporočilo Sveta EU z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje.* Pridobljeno s [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from)

Trst, 30. 6. 2021